Il-qorti ta' liema pajjiż hija responsabbli?

Il-kontenut ipprovdut minn

European Judicial Network (in civil and commercial matters)

Ġermanja

Il-qrati Ġermaniżi għandhom ġuriżdizzjoni internazzjonali meta l-ġuriżdizzjoni tingħatalhom jew mid-dritt tal-UE jew minn liġi internazzjonali awtonoma dwar il-proċedura ċivili, inklużi l-konvenzjonijiet internazzjonali. Dan l-artiklu jkopri biss materji ta’ ġuriżdizzjoni nazzjonali.

1 Fejn għandi nippreżenta rikors: quddiem qorti ċivili ordinarja jew quddiem qorti speċjalizzata (pereżempju qorti industrijali)?

Hemm żewġ sistemi differenti ta’ qrati għal tilwim ċivili fil-Ġermanja: il-qrati ċivili (*Zivilgerichte*), li jiffurmaw parti mill-qrati ordinarji, u t-tribunali industrijali (*Arbeitsgerichte*), li huma qrati speċjalizzati.

It-tribunali industrijali għandhom ġuriżdizzjoni fir-rigward tat-tilwim ċivili kollu bejn l-impjegati u l-impjegaturi u t-tilwim bejn il-partijiet għall-ftehimiet kollettivi. L-oqsma l-oħrajn li fihom it-tribunali industrijali għandhom ġuriżdizzjoni huma stabbiliti fl-Artikoli 2 sa 3 tal-Att dwar it-Tribunali Industrijali (*Arbeitsgerichtsgesetz*). Skont l-Artikolu 5(1), it-tieni sentenza, ta’ dak l-Att, it-tribunali industrijali għandhom ukoll ġuriżdizzjoni f’tilwim bejn persuni f’sitwazzjoni simili għal dik ta’ impjegati u l-klijenti tagħhom. Kull tilwim ċivili ieħor jaqa’ taħt il-ġuriżdizzjoni tal-qrati ċivili.

2 Meta l-qrati ċivili ordinarji jkollhom il-ġuriżdizzjoni (jiġifieri jkunu l-qrati responsabbli għal każijiet bħal dawn) kif nista’ nkun naf f’liema qorti għandi nagħmel ir-rikors?

2.1 Issir distinzjoni bejn il-qrati ċivili ordinarji inferjuri u superjuri (pereżempju qrati distrettwali bħala qrati inferjuri u qrati reġjonali bħala qrati superjuri) u jekk issir, liema qorti tkun kompetenti biex tisma’ l-każ tiegħi?

Il-qrati ċivili tal-prim’istanza huma l-qrati lokali (Amtsgerichte) u l-qrati reġjonali (Landgerichte).

1. Il-qrati lokali ġeneralment ikollhom ġuriżdizzjoni f’tilwim ċivili jekk il-valur fit-tilwima ma jaqbiżx il-€5,000 u l-qorti reġjonali ma jkollhiex ġuriżdizzjoni esklużiva (l-Artikolu 23 Nru 1 tal-Att dwar il-Ġudikatura (*Gerichtsverfassungsgesetz*)).

Il-qrati lokali għandhom ukoll ġuriżdizzjoni esklużiva fl-oqsma deskritti hawn taħt, irrilevanti mill-valur fit-tilwima (ara l-Artikoli 23 u 23a tal-Att dwar il-Ġudikatura).

Il-qrati lokali għandhom ġuriżdizzjoni esklużiva biex jisimgħu tilwim rigward pretensjonijiet li jkunu ġejjin minn kuntratti ta’ lokazzjoni residenzjali jew tilwim dwar l-eżistenza ta’ tali kuntratti ta’ lokazzjoni (l-Artikolu 23 Nru 2(a) tal-Att dwar il-Ġudikatura).

Għandhom ukoll ġuriżdizzjoni esklużiva f’materji tal-familja u ġeneralment ikollhom ġuriżdizzjoni fuq proċedimenti mhux kontenzjużi (l-Artikolu 23a(1), l-ewwel sentenza, Nri 1 u 2 tal-Att dwar il-Ġudikatura).

Oqsma oħrajn li fihom il-qrati lokali għandhom ġuriżdizzjoni esklużiva irrispettivament mill-valur tat-tilwima huma stipulati fl-Artikolu 23 Nri 2(b) sa (d) u (g) tal-Att dwar il-Ġudikatura (tilwim bejn vjaġġaturi u l-ospitanti tagħhom, sewwieqa, kaptani jew skrivani tad-dispaċċ tal-emigrazzjoni fil-portijiet tal-imbark li jkunu relatat ma' kontijiet mill-ospiti, nollijiet, tariffi għall-qsim jew it-trasport ta' vjaġġaturi u l-affarijiet tagħhom, jew mat-telf jew il-ħsara lil dawk l-affarijiet, u tilwim bejn vjaġġaturi u negozjanti li jinqala' b'konnessjoni mal-vjaġġ; tilwim skont l-Artikolu 43(2) tal-Att dwar is-Sjieda tal-Appartamenti (*Wohnungseigentumsgesetz*) (il-qrati lokali għandhom ġuriżdizzjoni esklużiva hawnhekk); tilwim fuq ħsara kkawżata minn logħba; talbiet skont kuntratt li jiġi konkluż b'rabta mat-trasferiment ta' art lil suċċessur u li jirriżerva għat-trasferent mezzadrija tul ħajtu u benefiċċji *in natura* (li bil-Ġermaniż jissejjaħ *Altenteilsvertrag* jew xi drabi *Leibgedingsvertrag*, *Leibzuchtvertrag* jew*Auszugsvertrag*)).

2. Il-qrati reġjonali għandhom ġuriżdizzjoni fil-prim'istanza fir-rigward tat-tilwim ċivili li ma jkunx assenjat lill-qrati lokali (l-Artikolu 71(1) tal-Att dwar il-Ġudikatura). Dawn ikunu primarjament kawżi fejn il-valur fit-tilwima jkun iktar minn €5,000.

L-Artikolu 71(2) tal-Att dwar il-Ġudikatura jispeċifika għadd ta' oqsma fejn il-qrati reġjonali għandhom ġuriżdizzjoni esklużiva irrispettivament mill-valur tat-tilwima. Skont din id-dispożizzjoni, l-oqsma li fihom il-qrati reġjonali għandhom ġuriżdizzjoni esklużiva jinkludu:

- talbiet ta' responsabbiltà kontra l-Istat li jirriżultaw meta uffiċjali pubbliċi ma jwettqux dmirijiethom kif xieraq (*Amtshaftung*),
- talbiet għal kumpens minħabba divulgazzjonijiet foloz tas-suq kapitali jew minħabba n-nuqqas li jsiru tali divulgazzjonijiet, u
- tilwim dwar id-dritt ta' klijent ta' kostruzzjoni li jimponi bidliet u d-dritt konsegwenti tal-kuntrattur għall-adattament tar-remunerazzjoni tiegħu skont kuntratti ta' kostruzzjoni kif imsemmija fl-Artikolu 650b tal-Kodiċi Ċivili (*Bürgerliches Gesetzbuch*).

Oqsma oħra li fihom il-qrati reġjonali għandhom ukoll ġuriżdizzjoni esklużiva huma stipulati f'dispożizzjonijiet ta' atti federali, pereżempju fil-qasam tal-proprjetà industrijali (ara, pereżempju, l-Artikolu 140(1) tal-Att dwar it-Trademarks (*Markengesetz*)).

Fil-qrati reġjonali jistgħu wkoll jiġu stabbiliti awli għas-smigħ ta' kawżi kummerċjali (l-Artikolu 93 tal-Att dwar il-Ġudikatura). Dawn għandhom ġuriżdizzjoni f'kawżi kummerċjali kif definit fl-Artikolu 95 tal-Att dwar il-Ġudikatura. Waħda mill-partijiet trid titlob li l-kawża tinstema' mill-awla għall-kawżi kummerċjali (l-Artikolu 96(1) u l-Artikolu 98(1), l-ewwel sentenza, tal-Att dwar il-Ġudikatura).

Skont l-Att dwar it-Tisħiħ tal-Ġermanja bħala Ċentru Ġudizzjarju (*Justizstandort-Stärkungsgesetz*, il-Gazzetta tal-Liġi Federali Ġermaniża 2024 I Nru 302), li jidħol fis-seħħ fl-1 ta' April 2025, l-istati federali (*Länder*) għandhom ukoll l-għażla li jagħtu lill-qrati reġjonali superjuri tagħhom (*Oberlandesgerichte*) ġuriżdizzjoni fil-prim'istanza f'ċerti materji ċivili kummerċjali msemmija fl-Att (ara l-Artikolu 119b(1) tal-Att dwar il-Ġudikatura). Bi qbil bejn il-partijiet, qorti bħal din jista' mbagħad ikollha ġuriżdizzjoni fil-prim'istanza għal dak it-tilwim li fih il-valur tat-tilwima jkun ammont minimu speċifikat.

2.2 Ġuriżdizzjoni territorjali (liema qorti tkun kompetenti biex tisma' l-każ tiegħi, il-qorti tal-belt A jew dik tal-belt B?)

2.2.1 Ir-regola bażika tal-ġuriżdizzjoni territorjali

Fil-Ġermanja, il-prinċipju skont ir-regoli dwar il-post ġenerali tal-ġuriżdizzjoni fl-Artikoli 12 sa 18 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili (*Zivilprozessordnung*, ZPO) huwa li l-ġuriżdizzjoni territorjali tiġi ddeterminata mill-post tar-residenza tal-intimat (l-Artikolu 12 ZPO). Jekk l-intimat ma jkollux post ta' residenza, il-post fejn ikun qed joqgħod fil-Ġermanja jittieħed bħala punt ta' referenza; jekk ma jkunx magħruf fejn ikun qed joqgħod, l-aħħar post ta' residenza tiegħu jittieħed bħala l-punt ta' referenza (l-Artikolu 16 ZPO). Fil-każ ta' persuna ġuridika, il-ġuriżdizzjoni territorjali tkun iddeterminata mis-sede ta' dik il-persuna ġuridika (l-Artikolu 17 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

2.2.2 Eċċezzjonijiet għar-regola bażika

2.2.2.1 Meta nkun nista’ nagħżel bejn il-qorti fil-post fejn jgħix l-intimat (il-qorti li tiġi ddeterminata skont l-applikazzjoni tar-regola bażika) u qorti oħra?

Għal ċerti tipi ta’ talbiet, ir-rikorrent jista’ alternattivament jagħżel ġuriżdizzjoni (speċjali iżda mhux esklużiva) differenti mill-post tar-residenza tal-intimat. Xi eżempji huma ppreżentati hawn taħt.

* Tilwim li jirriżulta minn relazzjoni kuntrattwali u tilwim dwar l-eżistenza ta’ kuntratt jista’ jinbeda wkoll fil-qorti tal-post fejn irid jitwettaq l-obbligu inkwistjoni (“*Besonderer Gerichtsstand des Erfüllungsorts*” – ġuriżdizzjoni speċjali tal-post tal-prestazzjoni, l-Artikolu 29(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Ftehim rigward il-post tal-prestazzjoni jkun rilevanti għal skopijiet proċedurali biss jekk il-partijiet kontraenti jkunu fil-kategorija ta’ persuni awtorizzati biex jikkonkludu ftehimiet dwar l-għażla tal-ġuriżdizzjoni skont l-Artikolu 38(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili, jew jekk il-ftehim kien konkluż wara li nqalgħet it-tilwima (ara t-tweġiba għall-mistoqsija 2.2.2.3).

It-terminu “relazzjoni kuntrattwali” jinkludi l-kuntratti kollha rregolati mil-liġi tal-obbligi, irrilevanti mit-tip ta’ obbligu. L-istess regola tapplika f’każijiet fejn il-qrati industrijali jkollhom ġuriżdizzjoni (ara l-Artikolu 46(2) tal-Att dwar it-Tribunali Industrijali).

* Għal talbiet minħabba atti illegali, il-qorti għad-distrett fejn l-att ikun seħħ ikollha l-ġuriżdizzjoni wkoll (l-Artikolu 32 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

* Għal talbiet skont l-Att dwar it-Traffiku fit-Toroq (*Straßenverkehrsgesetz*), il-qorti għad-distrett fejn ikun seħħ l-avveniment dannuż, jiġifieri l-inċident tat-traffiku, ikollha l-ġuriżdizzjoni wkoll (l-Artikolu 20 tal-Att).

* Il-vittma ta’ reat kriminali tista’, bħala parti minn proċedimenti kriminali, tippreżenta rikorsi fir-rigward tal-intitolamenti proprjetarji-legali tagħha li jkunu rriżultaw mir-reat kriminali fil-qorti fejn ikunu nbdew il-proċedimenti kriminali (proċedura fejn tingħaqad mal-proċedimenti kriminali (*Adhäsionsverfahren*) skont l-Artikoli 403 u 404 tal-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali (*Strafprozessordnung*)).

* Il-ġuriżdizzjoni territorjali fil-proċedimenti tad-divorzju hija rregolata fl-Artikolu 122 tal-Att dwar il-Proċedura f’Materji tal-Familja u f’Materji ta’ Proċedimenti mhux Kontenzjużi (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*). Skont dik id-dispożizzjoni, il-qorti tal-familja (*Familiengericht*) (diviżjoni tal-qorti lokali) għad-distrett fejn wieħed mill-konjuġi jkun jirrisjedi abitwalment mal-ulied minuri kollha tal-koppja (jiġifieri ċ-ċentru attwali tal-interessi) ikollha ġuriżdizzjoni esklużiva. Jekk fil-mument meta r-rikors jiġi nnotifikat lill-intimat (*Eintritt der Rechtshängigkeit*), ma tkun teżisti l-ebda residenza abitwali mal-ulied minuri kollha tal-koppja, hija l-qorti tal-familja fid-distrett fejn wieħed mill-konjuġi jkun abitwalment residenti flimkien ma’ wħud mill-ulied minuri tal-koppja, li jkollha l-ġuriżdizzjoni esklużiva, sakemm ħadd minn ulied il-koppja ma jkun abitwalment residenti mal-konjuġi l-ieħor.

Jekk l-ebda waħda mill-kundizzjonijiet għall-ġuriżdizzjoni msemmija hawn fuq ma tiġi ssodisfata, il-qorti tal-familja għad-distrett fejn il-konjuġi jkunu rrisjedew flimkien l-aħħar ikollha l-ġuriżdizzjoni esklużiva jekk wieħed mill-konjuġi jkun għadu abitwalment residenti hemmhekk fil-mument li r-rikors jiġi nnotifikat lill-intimat. Jekk lanqas dik il-kundizzjoni ma tkun issodisfata, il-ġuriżdizzjoni tiġi ddeterminata mill-post tar-residenza abitwali tal-intimat, sakemm l-intimat ikollu post ta’ residenza abitwali fil-Ġermanja, f’liema każ, il-punt ta’ referenza jkun il-post ta’ residenza abitwali tar-rikorrent.

F’każ li l-ebda waħda mill-kundizzjonijiet għall-ġuriżdizzjoni msemmija hawn fuq ma tkun issodisfata, il-qorti tal-familja fil-Qorti Lokali ta’ Berlin-Schöneberg ikollha l-ġuriżdizzjoni esklużiva.

* Il-ġuriżdizzjoni territorjali f’materji ta’ manteniment hija rregolata mill-Artikolu 232 tal-Att dwar il-Proċedura f’Materji tal-Familja u f’Materji ta’ Proċedimenti mhux Kontenzjużi. Fir-rigward tal-manteniment għall-konjuġi jew għall-ulied, waqt li l-proċedimenti li jirrigwardaw materja matrimonjali jkunu pendenti quddiem qorti, il-ġuriżdizzjoni esklużiva tkun tal-qorti tal-prim’istanza li quddiemha tressqet jew kienet tressqet il-kawża.

Jekk il-proċedimenti dwar materja matrimonjali ma jkunux jew ma baqgħux pendenti, il-qorti għad-distrett fejn il-wild jew il-ġenitur li jkollu l-awtorità li jaġixxi f’isem il-wild minuri jkollu r-residenza abitwali tiegħu jkollha l-ġuriżdizzjoni esklużiva f’kawża għall-manteniment għal minuri jew għal wild ekwivalenti. Dan ma japplikax f’każ li l-wild jew il-ġenitur ikollu r-residenza abitwali tiegħu f’pajjiż ieħor li mhux il-Ġermanja.

Għall-materji ta’ manteniment l-oħra kollha (il-manteniment tal-konjuġi jew tal-ulied li ma huwiex kopert mir-regoli deskritti hawn fuq, iżda wkoll, pereżempju, il-manteniment ta’ neputijiet, ġenituri jew ta’ ommijiet ta’ tfal

imwielda barra miż-żwieġ), jibqgħu japplikaw ir-regoli ġenerali, jiġifieri l-fattur determinanti ewlieni jkun il-post tar-residenza abitwali tal-intimat. Madankollu, f'xi każijiet speċjali, il-post tal-ġuriżdizzjoni jista' wkoll jintgħażel skont l-Artikolu 232(3), it-tieni sentenza, tal-Att dwar il-Proċedura f'Materji tal-Familja u f'Materji ta' Proċedimenti mhux Kontenzjużi (Nru 1: għal rikorsi minn ġenitur wieħed kontra l-ġenitur l-ieħor rigward (a) manteniment li bil-liġi jrid jingħata bħala riżultat ta' żwieġ jew (b) intitolament skont l-Artikolu 1615l tal-Kodiċi Ċivili – tista' tintgħażel il-qorti li quddiemha jkunu pendenti l-proċedimenti tal-prim'istanza għall-manteniment tal-wild; Nru 2: għal rikors minn wild intiż biex jiżgura li ż-żewġ ġenituri jwettqu d-dmir tagħhom li jipprovdu manteniment – il-qorti b'ġuriżdizzjoni li tisma' r-rikors kontra wieħed mill-ġenituri; Nru 3: il-qorti fejn jirrisjedi abitwalment ir-rikorrent, jekk l-intimat ma jkollux post ta' ġuriżdizzjoni fil-Ġermanja).

* L-Artikolu 152 tal-Att dwar il-Proċedura f'Materji tal-Familja u f'Materji ta' Proċedimenti mhux Kontenzjużi japplika l-istess regoli għall-proċedimenti relatati mar-responsabbiltà tal-ġenituri jew mal-arranġamenti ta' aċċess għall-ulied. Għalhekk, jekk il-proċedimenti tad-divorzju jkunu pendenti quddiem qorti, dik l-istess qorti jkollha l-ġuriżdizzjoni wkoll fuq il-proċedimenti relatati mar-responsabbiltà tal-ġenituri jew mal-arranġamenti ta' aċċess għall-ulied. Jekk ma jkun hemm l-ebda proċediment rigward materja matrimonjali pendenti, ir-residenza abitwali tal-wild tkun determinanti. Il-punt ta' referenza fiż-żmien biex tiġi ddeterminata l-ġuriżdizzjoni huwa d-data ta' meta l-materja tiġi riferuta lill-qorti.

* Il-ġuriżdizzjoni territorjali fi proċedimenti mhux kuntenzjużi hija ddeterminata minn perspettivi differenti ħafna, peress li materji ta' dan it-tip ġeneralment ma jkunux jinvolvu talbiet bejn il-partijiet iżda jkunu intiżi biex tinkiseb protezzjoni legali.

Jekk materja tkun tirrigwarda persuna fiżika, il-ġuriżdizzjoni ġeneralment tiddependi mill-post ta' residenza abitwali ta' dik il-persuna, sakemm l-azzjoni meħtieġa ma tippuntax lejn post differenti. Dan huwa rregolat mill-Artikolu 272 tal-Att dwar il-Proċedura f'Materji tal-Familja u f'Materji ta' Proċedimenti mhux Kontenzjużi għal kawżi ta' kustodja legali, l-Artikolu 313 tal-istess Att għal kawżi ta' impenn involontarju, u l-Artikolu 416 għal kawżi ta' ċaħda tal-libertà.

Fil-każ ta' persuni ġuridiċi (eż. kumpanija pubblika b'responsabbiltà limitata (*Aktiengesellschaft*), kumpanija privata b'responsabbiltà limitata (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) jew assoċjazzjoni reġistrata (*eingetragener Verein*)) jew gruppi ta' persuni trattati bħala tali skont il-liġi proċedurali (eż. soċjetà f'isem kollettiv (*offene Handelsgesellschaft*) jew soċjetà limitata (*Kommanditgesellschaft*)), il-ġuriżdizzjoni f'materji ta' protezzjoni legali, pereżempju f'kawżi li jirrigwarda r-reġistrazzjonijiet fir-reġistri pubbliċi jew proċedimenti skont id-dritt tal-kumpaniji, tiġi ddeterminata abbażi tas-sede tal-assoċjazzjoni jew tal-kumpanija. Meta persuna fiżika taġixxi bħala negozjant uniku, il-post fejn dik il-persuna tkun stabbilita jkun fattur deċiżiv. Ir-regoli dwar il-ġuriżdizzjoni territorjali f'kawżi ta' reġistrazzjoni u proċedimenti skont id-dritt tal-kumpaniji huma stabbiliti fl-Artikoli 376 u 377 tal-Att dwar il-Proċedura f'Materji tal-Familja u f'Materji ta' Proċedimenti mhux Kontenzjużi, xi drabi flimkien mar-regoli stabbiliti fil-liġi tal-istat federali.

F'kawża ta' suċċessjoni, il-ġuriżdizzjoni ġeneralment tkun tal-qorti għad-distrett fejn id-deċedut kellu l-aħħar residenza abitwali tiegħu (l-Artikolu 343(1) tal-Att dwar il-Proċedura f'Materji tal-Familja u f'Materji ta' Proċedimenti mhux Kontenzjużi). F'ċerti każijiet, il-ġuriżdizzjoni tista' tkun xi mkien ieħor abbażi tal-Artikolu 343(2) jew (3) jew tal-Artikolu 344 tal-Att. Hawnhekk għandha ssir referenza partikolari għall-Artikolu 344(7) tal-Att, li jippermetti lil werriet li ma jkunx abitwalment residenti fid-distrett kopert mill-qorti tas-suċċessjoni li jkollha l-ġuriżdizzjoni ġenerali li, minflok, jirrifjuta wirt jew jagħmel dikjarazzjonijiet oħrajn dwar id-dritt tiegħu għal wirt quddiem il-qorti tas-suċċessjoni għad-distrett fejn hu stess ikun abitwalment residenti.

Fil-kapaċità tagħha bħala r-reġistru tal-artijiet, il-qorti lokali għaż-żona fejn tkun tinsab l-art ikollha l-ġuriżdizzjoni fil-kawżi dwar ir-reġistru tal-artijiet. Il-ġuriżdizzjoni territorjali fil-kawżi ta' reġistrazzjoni tal-art hija rregolata mill-Artikolu 1 tar-Regolamenti dwar ir-Reġistru tal-Artijiet (*Grundbuchordnung*), xi drabi flimkien ma' regoli stabbiliti fil-liġi tal-istati federali.

2.2.2.2 Meta jkun meħtieġ li nagħżel qorti differenti minn dik fil-post fejn jgħix l-intimat (il-qorti ddeterminata skont l-applikazzjoni tar-regola bażika)?

Meta att jiddikjara espressament li post ta' ġuriżdizzjoni jkun esklużiv, dak il-post ta' ġuriżdizzjoni jieħu preċedenza fuq il-postijiet ta' ġuriżdizzjoni l-oħra kollha, jiġifieri l-proċedimenti jistgħu jinfetħu (u jkunu ammissibbli) quddiem il-qorti tal-ġuriżdizzjoni esklużiva biss. Ċerti każijiet ta' ġuriżdizzjoni esklużiva huma stipulati fil-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili, filwaqt li oħrajn jirriżultaw minn atti speċjali bħall-Att dwar il-Proċedura

f’Materji tal-Familja u f’Materji ta’ Proċedimenti mhux Kontenzjużi (ara, pereżempju, l-Artikolu 122 ta’ dak l-Att). Ċerti eżempju ta’ ġuriżdizzjoni esklużiva skont il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili huma deskritti hawn taħt.

* Għal ċerti proċedimenti relatati ma’ art jew dritt li jkun ekwivalenti għal art (eż. dritt ta’ bini li jista’ jintiret (*Erbbaurecht*)), il-qorti għad-distrett fejn tkun tinsab il-proprjetà immobbli jkollha ġuriżdizzjoni territorjali esklużiva. Dan japplika fil-każ ta’ proċedimenti relatati mas-sjieda ta’, jew gravami fuq, proprjetà, tilwim fuq ħelsien minn tali gravami, azzjonijiet għall-pussess, tilwim fuq konfini u azzjonijiet għal diviżjoni (l-Artikolu 24 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

* Għat-tilwim li jinqala’ minn relazzjonijiet ta’ kiri jew ta’ fond lokatizju, jew tilwim dwar l-eżistenza ta’ tali relazzjonijiet, il-qorti għad-distrett fejn jinsab il-post mikri jew lokat ikollha ġuriżdizzjoni territorjali esklużiva (l-Artikolu 29a(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Madankollu, din ir-regola ma tapplikax għall-kiri ta’ bini residenzjali għal użu temporanju (villeġġaturi, kmamar tal-lukandi, eċċ.) jew ta’ bini mgħammar għal lokatarji individwali, u lanqas ma tapplika għal djar jew bini għal kompiti pubbliċi (l-Artikolu 29a(2) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

* Għal azzjonijiet imressqa kontra l-operatur ta’ faċilità li tinsab fil-Ġermanja li fihom jintalab kumpens għal danni kkawżati minn effett ambjentali, il-qorti għad-distrett fejn ikun oriġina l-effett tal-faċilità fuq l-ambjent ikollha ġuriżdizzjoni esklużiva (l-Artikolu 32a tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

* Għal azzjonijiet biex jintalab kumpens minħabba divulgazzjonijiet foloz jew qarrieqa tas-suq kapitali pubbliku jew minħabba n-nuqqas ta’ tali divulgazzjonijiet, jew azzjonijiet għat-twettiq ta’ kuntratt ibbażat fuq offerta skont l-Att dwar ix-Xiri u l-Akkwiżizzjoni ta’ Titoli (*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*), il-qorti għall-post tas-sede ta’ (a) l-emittent ikkonċernat, (b) fil-każ ta’ investiment kapitali oħra, l-offerent ikkonċernat jew (c) il-kumpanija fil-mira, ikollha ġuriżdizzjoni esklużiva jekk dik is-sede tkun tinsab fil-Ġermanja u l-azzjoni tkun diretta, għall-inqas fost oħrajn, lejn l-emittent, l-offerent, jew il-kumpanija fil-mira (l-Artikolu 32b tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

* Fi proċeduri ta’ “ordnijiet ta’ ħlas”, il-ġuriżdizzjoni esklużiva tkun tal-qorti lokali fejn ir-rikorrent ikollu l-post ġenerali ta’ ġuriżdizzjoni tiegħu, jiġifieri bħala regola l-post tar-residenza tiegħu jew, jekk ir-rikorrent ikun persuna ġuridika, il-post fejn tkun tinsab is-sede tagħha (l-Artikolu 689(2), l-ewwel sentenza, tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Jekk ir-rikorrent ma jkollux post ġenerali ta’ ġuriżdizzjoni fil-Ġermanja, il-Qorti Lokali ta’ Wedding f’Berlin ikollha l-ġuriżdizzjoni esklużiva. Dawn ir-regoli japplikaw anke fejn leġiżlazzjoni oħra tipprevedi mod ieħor għall-ġuriżdizzjoni esklużiva.

* Fi proċedimenti ta’ eżekuzzjoni, il-ġuriżdizzjoni esklużiva tkun tal-qorti lokali għad-distrett fejn trid issir jew saret l-eżekuzzjoni (l-Artikoli 764(2) u 802 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Il-ġuriżdizzjoni għall-eżekuzzjoni ta’ pretensjonijiet u ta’ drittijiet għal assi oħrajn hija f’idejn il-qorti lokali għall-post fejn ikun jirrisjedi d-debitur (l-Artikolu 828(2) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). F’każ ta’ bejgħ obbligatorju permezz ta’ subbasta jew amministrazzjoni obbligatorja ta’ art, il-qorti lokali għad-distrett fejn tinsab l-art ikollha ġuriżdizzjoni territorjali esklużiva (l-Artikoli 1(1) u 146 tal-Att dwar is-Subbasta Obbligatorja u l-Amministrazzjoni Obbligatorja (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung*) u l-Artikoli 802 u 869 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

Jekk parti terza ssostni li jkollha titolu li jimpedixxi d-disponiment ta’ oġġett soġġett għal proċedimenti ta’ eżekuzzjoni, il-qorti għad-distrett fejn tkun qed tintalab l-eżekuzzjoni jkollha l-ġuriżdizzjoni esklużiva (l-Artikolu 771(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

* Obbligi li ma jkunux jistgħu jiġu ddelegati lil persuni oħrajn (*unvertretbare Handlungen*) – kemm jekk ikunu obbligi biex tittieħed xi azzjoni, obbligi biex ħaġa tiġi ttollerata, jew obbligi biex ma tittieħidx xi azzjoni – jistgħu jiġu eżegwiti mill-qorti tal-prim’istanza għall-kawża (l-Artikoli 894, 895, 888, 890 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Il-qorti tal-prim’istanza jkollha wkoll il-ġuriżdizzjoni għal azzjonijiet kontra l-eżekuzzjoni ta’ titlu stabbilit b’deċiżjoni ta’ qorti (l-Artikolu 767(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

2.2.2.3 Il-partijiet jistgħu jagħtu l-ġuriżdizzjoni lil qorti li altrimenti ma tkunx kompetenti?

a) Ftehimiet

Il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili jipprevedi l-possibbiltà ta’ ftehimiet dwar l-għażla tal-ġuriżdizzjoni. Skont l-Artikolu 38(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili, qorti tal-prim’istanza li ma jkollhiex il-ġuriżdizzjoni materjali jew abbażi tal-post, tista’ tikseb il-ġuriżdizzjoni permezz tal-ftehim espliċitu jew taċitu bejn il-partijiet, jekk il-partijiet għall-

ftehim ikunu negozjanti, persuni ġuridiċi skont id-dritt pubbliku, jew fondi allokati skont id-dritt pubbliku. Il-ftehimiet li jgħidu li qorti partikolari tal-prim'istanza għandha ġurisdizzjoni jkunu permessi wkoll jekk mill-inqas waħda mill-partijiet għall-ftehim ma jkollhiex post ġenerali ta' ġurisdizzjoni fil-Ġermanja (l-Artikolu 38(2), l-ewwel sentenza, tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). F'dan il-każ, il-ftehim irid isir bil-miktub jew, jekk isir bil-fomm, irid jiġi kkonfermat bil-miktub. Jekk waħda mill-partijiet ikollha post ġenerali ta' ġurisdizzjoni fil-Ġermanja, tista' tintgħażel qorti fil-Ġermanja biss jekk dik il-parti jkollha l-post ġenerali ta' ġurisdizzjoni tagħha hemmhekk jew il-qorti jkollha ġurisdizzjoni speċjali.

Skont l-Artikolu 38(3) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili, ftehim dwar il-ġurisdizzjoni jkun ammissibbli biss jekk ikun sar b'mod espressiv u bil-miktub wara li tinqala' t-tilwima jew biex ikopri l-possibbiltà li l-intimat futur ikun ċaqlaq il-post ta' residenza jew ir-residenza abitwali tiegħu għal barra l-pajjiż wara l-konklużjoni ta' kuntratt, jew li l-post ta' residenza jew ir-residenza abitwali tiegħu ma jkunux magħrufa fil-mument li jinfetħu l-proċedimenti.

Ftehim dwar il-ġurisdizzjoni jrid dejjem jirrigwarda relazzjoni ġuridika partikolari u tilwim legali li jirriżulta minnu. Jekk dan ma jkunx il-każ, il-ftehim ikun null (l-Artikolu 40(1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Il-ftehimiet dwar il-ġurisdizzjoni jkunu inammissibbli wkoll għal talbiet mhux finanzjarji li jiġu assenjati lill-qorti lokali irrispettivament mill-valur tat-tilwima (l-Artikolu 40(2) Nru 1 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Lanqas ma huma possibbli f'każijiet fejn il-ġurisdizzjoni esklużiva tiġi stabbilita mil-liġi (l-Artikolu 40(2) Nru 2 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

Ftehim validu dwar il-ġurisdizzjoni huwa vinkolanti fuq il-qrati. Il-kwistjoni ta' jekk kienx hemm qbil dwar il-ġurisdizzjoni esklużiva tiddependi mill-kontenut tal-ftehim.

b) Parteċipazzjoni fi proċedimenti ġudizzjarji mingħajr kontestazzjoni tal-ġurisdizzjoni tal-qorti (*rügelose Verhandlung*)

Qorti tal-prim'istanza hija wkoll legalment meqjusa li jkollha ġurisdizzjoni meta l-intimat jippreżenta argumenti orali dwar il-merti tal-kawża mingħajr ma jikkontesta l-ġurisdizzjoni tal-qorti (l-Artikolu 39 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili). Fi proċedimenti quddiem il-qrati lokali, din il-konsegwenza legali tirriżulta biss jekk il-qorti tkun ġibdet l-attenzjoni dwar il-kwistjoni (l-Artikolu 504 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili).

Madankollu, skont l-Artikolu 40(2), it-tieni sentenza, tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili, il-ġurisdizzjoni fuq azzjoni ma tistax tiġi stabbilita b'dan il-mod (jiġifieri għax l-intimat jipparteċipa fil-proċedimenti tal-qorti mingħajr ma jikkontesta l-ġurisdizzjoni tal-qorti) f'kawża fejn ftehim dwar il-ġurisdizzjoni ma jkunx ammissibbli (ara hawn fuq: tilwim mhux finanzjarju u ġurisdizzjoni esklużiva).

3 Meta l-ġurisdizzjoni tkun tal-qrati speċjalizzati, kif nagħmel biex inkun naf quddiem liema qorti għandi nippreżenta r-rikors?

It-tribunali industrijali għandhom karatteristiċi speċifiċi mhux biss fir-rigward tas-suġġett li fuqu għandhom ġurisdizzjoni skont l-Artikolu 2 sa 3 tal-Att dwar it-Tribunali Industrijali (*Arbeitsgerichtsgesetz*).

Għandhom ukoll karatteristiċi speċifiċi rigward il-ġurisdizzjoni territorjali. Għal proċedimenti li jwasslu għal sentenza ("proċedimenti ta' sentenza") (*Urteilsverfahren*) fit-tifsira tal-Artikolu 2 tal-Att dwar it-Tribunali Industrijali, il-punt tat-tluq huwa referenza għar-regoli ġenerali skont il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili (l-ewwel sentenza tal-Artikolu 46(2) tal-istess Att). Għalhekk japplikaw ir-regoli dwar il-ġurisdizzjoni territorjali stabbiliti fil-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili. Madankollu, l-Artikolu 48(1a) tal-Att dwar it-Tribunal Industrijali jispeċifika l-post tax-xogħol bħal post speċjali ta' ġurisdizzjoni fejn jistgħu jitressqu l-proċedimenti. Ir-regoli ġenerali deskritti fit-tweġiba għall-mistoqsija 2.2.2.3 japplikaw għall-ftehimiet dwar il-ġurisdizzjoni. Madankollu, ta' min jinnota li, għal ċertu tilwim, l-Artikolu 48(2) tal-Att dwar it-Tribunali Industrijali jawtorizza lill-partijiet għal ftehim kollettiv biex jispeċifikaw il-ġurisdizzjoni ta' qorti li ma jkollhiex ġurisdizzjoni territorjali minnha nfisha, mingħajr ma josservaw l-Artikolu 38 tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili.

Għall-proċedimenti li jwasslu għal deċiżjoni ("proċedimenti ta' deċiżjoni") (*Beschlussverfahren*) skont it-tifsira tal-Artikolu 2a tal-Att dwar it-Tribunal Industrijali, l-Artikolu 82(1) ta' dak l-Att jipprevedi l-ġurisdizzjoni esklużiva tal-post tan-negozju jew tas-sede tal-impriża.

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta’ din il-paġna tinżamm mill-punt ta’ kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-oriġinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.